

1. Dolní Bolíkov 49° 2' 2,72" s.š., 15° 21' 44,6" v. d.
2. Markvarec 49° 5' 4,96" s.š., 15° 9' 35,77" v. d.
3. Olšany 49° 8' 7" s.š., 15° 15' 44" v. d.
4. Písečné 48° 57' 42,19" s.š., 15° 27' 24,67" v. d.
5. Velký Pěčín 49° 7' 48,04" s.š., 15° 26' 7,23" v. d.

Nejvýznamnější lokalitou s velkým množstvím židovských památek je židovská čtvrť v Třebíči (40 km od Dačic). V roce 2003 byla zapsána mezi světové památky UNESCO jako unikátní dochovaná kompaktní židovská zástavba se 123 domy, dvěma synagogami a hřbitovem, patrně nejdochovanější židovská čtvrť v Evropě.

Židovské hřbitovy

„Na koho se vzpomíná, je živ, mrtve jest ten, kdo je zapomenut“ – tato myšlenka patří k základním pilířům židovského náboženství, kterým je úcta k mrtvým.

Židovský hřbitov - hebrejsky *bejt chajim* (dům života), *bejt olam* (dům věčnosti) či *bejt kvarot* (pohřebiště) se liší od křesťanského zejména:

- **neporušitelnost hrobů** – tělesné pozůstatky mají na určeném místě spočinout navždy, exhumace nepřichází v úvahu, proto se pohřbívalo z důvodu plošného omezení hřbitova také nad původní hroby a uměle se tak navýšoval celý terén hřbitova, náhrobní kameny se pak umístily na nejvyšší vrstvu,
- **vzdálenost hřbitova od synagogy** – smuteční obřad nebyl vázán na kostel jako u křesťanských zvyklostí. Hřbitov byl často umístěn daleko od obcí (i v katastru vedlejší obce), na strmých svazích či v blízkosti popraviště a jiných nejméně lukrativních pozemcích, které byly Židům prodávány. V 19. století, kdy byla židovská menšina zrovnoprávněna, došlo k tvorbě oddělení pro židovské pohřby na moderních komunálních hřbitovech.

Věděli jste, že:

- židovský hřbitov nenavštěvujeme o šabat (od pátečního do sobotního večera),
- muži mají mít pokrytou hlavu,
- nemá se jíst a pít, rozdělávat oheň (ani kouřit) nebo s sebou vodit zvířata?

Vzhled náhrobků

- Typ náhrobku a umělecké ztvárnění je závislé na místních zvyklostech, použitím materiálu (tvrdosti a tvárnosti kamene) a na období, ze kterého pocházejí,
- nápisy jsou do 19. století většinou hebrejské, později kombinované (česko-hebrejské, německo-hebrejské...),
- náhrobek je zdoben vegetativními či ornamentálními vzory, symboly odkazujícími na zaměstnání zemřelého (nůžky, kniha apod.) či jméno zemřelého (podoby zvířat – lev, ryby apod.), dále můžete na náhrobku objevit Davidovu hvězdu nebo korunu a symboly potomků starožidovských rodů (žehnající ruce – kohanité, koněvka či miska – levité).

Židovské památky na Dačicku

Písečné

Infocentrum Dačice
Palackého nám. 1/1, 380 13 Dačice
+420 384 401 265, info@dacice.cz
www.dacice.cz

Židovské památky na Dačicku a Slavonicku

Na Dačicku a Slavonicku se dochovalo několik židovských hřbitovů a jediná synagoga v historickém centru Slavonic, v ulici Jana Švermy, která byla přestavěna na obytný dům. Synagoga byla postavena roku 1895 a sloužila pro bohoslužby až do roku 1938.

Židé v Dačicích

Židovské obyvatelstvo žilo v Dačicích necelých sto let, židovští obchodníci se zapojili do života města, vybudovali si slušné společenské postavení a byli přirozenou součástí života celého regionu.

19. května 1942 došlo k transportu dačických Židů do Terezína. Jednalo se o 30 lidí z rodin: Grünfeldova, Jelínkova, Vohryzkova, Freundova, Zimmerova, Stukartova, Schulzova a Guttmanova. Po válce se vrátili pouze sestry Olga a Marta Zimmerovy a Heřman Schulz, který se zachránil včasným odchodem do Anglie. I když tito tři tragédii holocaustu přežili, stalo se židovské etnikum po válce pro Dačice i celou jihozápadní Moravu pouhou minulostí.

Dolní Bolíkov

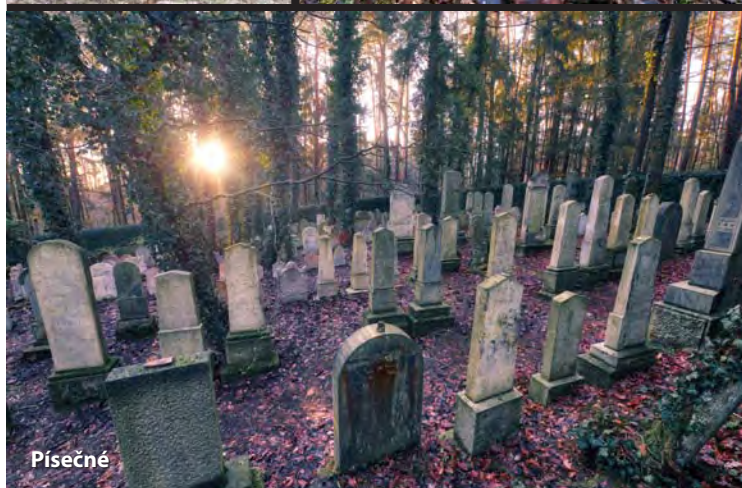
Poloha: Obec Dolní Bolíkov leží severovýchodně od Slavonic. Židovský hřbitov zřízený koncem 18. století pro silnou židovskou náboženskou obec se nachází 500 m jihozápadně od obce směrem na Vlastkovec.

Nejstarší ze 120 dochovaných náhrobků pochází z roku 1701, ostatní pak z 19. a 20. století. Několik náhrobků zdobí barokní ornamentika (symbol levitské konvičky). Najdete zde hrob Heinricha Mayera (+1905), zakladatele listu Neues Wiener Tagblatt. Pěkná poloha mezi lukami a poli znesnadňuje jeho nalezení. Hřbitov působí smutně a opuštěně.

Markvarec

Poloha: Židovský hřbitov se nachází uprostřed stoletého smrkového lesa, jihovýchodně nad obcí Markvarec, cca 200 m vpravo od silnice směrem na Dačice a pochází z konce 18. století.

Dochovalo se zde celkem 200 náhrobků převážně barokního typu, nejstarší čitelný je z roku 1804 a nejmladší z roku 1939. Jinde obligátní symbolika zde skoro úplně chybí. Hřbitov působí upraveně, je porostlý zeleným kobercem barvínku, jenž září modrými kvítky. Místo jako opravdová zahrada vyzařuje pohodu a klid.

Olšany

Poloha: Olšany leží 13 km od Dačic. Židovský hřbitov z počátku 18. století se nachází na východ od obce při silnici na Heřmaněč. Dříve zde žila mezi českým obyvatelstvem i židovská menšina.

Pouze několik náhrobků nese symbolické motivy (květinové girlandy, lva, šesticípé hvězdy), zato nabízejí široké spektrum nejrůznějších tvarů hebrejského písma, najdete zde i velké množství česky psaných náhrobků. Každý, kdo obětuje čas k nalezení tohoto udržovaného lesního hřbitůvku, bude překvapen jeho půvabem.

Písečné

Poloha: Písečné se nachází 9 km jihovýchodně od Slavonic. Rozlehlý hřbitov z počátku 18. století najdete jihozápadně nad obcí v lese.

Zachovalo se zde přes 400 náhrobků. Jsou zdobeny jak tradičními motivy (žehnající ruce, tóra, koruna...), tak raritními, osobitými motivy (kráčející lev, postavy adorujících andělů). Zajímavostí je, že se vpravo od márnice nachází tzv. kohenská branka. Kohanitě (údajní potomci starožidovských duchovních – kohenů) podle tradice nesměli zaživa vstoupit na hřbitov, a proto i oni sami byli pohřbíváni vně hřbitova. Až od 19. století pro ně byly budovány tzv. kohenské branky, které jim umožnily navštívit hroby příbuzných.

Velký Pěčín

Poloha: Velký Pěčín leží 4,5 km severně od Dačic. Severozápadně od obce, v tzv. Špiťálském lese naleznete židovský hřbitov židovské obce z Telče. Zajímavostí je, že vrchnost nepovolila zřídit samostatné pohřebiště na území Telče, proto byl hřbitov zřízen 7 km od Telče v katastru obce Velký Pěčín.

Nejstarší náhrobky jsou ze 17. století, poslední do roku 1879, kdy byl založen nový židovský hřbitov v Telči. Nachází se zde necelá stovka náhrobků barokního a klasicistního typu s prostou výzdobou bez symboliky.

Další židovské památky v okolí

Telč, Třešť, Nová Bystřice, Staré Město pod Landštejnem, Jindřichův Hradec, Police, Jemnice.